

Pilar Romera

Eduardo Margareto

Corria el mes de març de l'any 1992 quan a La Ràpita es va publicar el primer número de la revista Tresmall que, per a un 'foraster' com jo, resulta avui una cosa gairebé mítica per les històries, les llegendes i les anècdotes que no deixo de sentir en els llocs més insospitats. Els seus impulsors van ser Eduardo Sánchez, col·laborador d'aquest diari, Emili Rosales i Ramon Rosales. L'escriptora ebrenc Pilar Romera (Riba-roja d'Ebre, 1968) va figurar molt aviat en la nòmina de col·laboradors d'aquella publicació. Ara, anys després, torna a les Terres de l'Ebre per presentar «Li deien Lola», la seva última novel·la.

Eduardo Margareto: Ara que el teu últim llibre, «Li deien Lola», ha estat rebut amb grans elogis a tots els mitjans de comunicació, quan tornes la vista enrere, com recordes aquesta època de la revista Tresmall?

Pilar Romera: Vaig conèixer la revista a través de l'Emili Rosales amb el qual m'uneix una amistat de vint anys! Vaig guanyar l'any 94 amb la meua primera novel·la "L'espirit de vidre" el premi de narrativa Ribera d'Ebre. I a l'any següent, al formar part del jurat, com és tradicional, vaig conèixer l'Emili que també hi formava part. Ens vam fer molt amics i em va proposar col·laborar-hi. Va ser una etapa fantàstica i la veritat és que hi vaig col·laborar menys del que m'hagués agradat. Però a tall d'exemple et diré que l'Emili i jo vam tenir la sort d'entrevistar, per exemple, Jesús Moncada.

EM: A la Carta del Director d'aquest primer número de Tresmall, Eduardo Sánchez va escriure: "Una ciutat (Sant Carles de La Ràpita) situada entre un altiu Montsià, un Mediterrani d'un blau intens i un Delta de l'Ebre que lluita per sobreviure a la depredació de l'home". Han passat 25 anys, però tot resulta molt actual.

PR: Perquè al final tot és una roda contínua. La gent lluita per sobreviure ara igual que ho feia a finals del segle XIX. La Lola marxa a Barcelona, obligada, a buscar-se la vida igual que la gent ho fa avui en dia. Jo mateixa vaig marxar a estudiar i mai no he tornat. Les coses, al final, no són tan diferents.

EM: De fet, la història de «Li deien Lola» es desenvolupa entre un poble de la Ribera d'Ebre i Barcelona. La meua opinió, ara que porto ja tres anys vivint a La Ràpita, és que aquestes terres, aquests paisatges tenen un magnetisme que t'atrapa per sempre, fins i tot literàriament. Què en penses d'això? Estàs d'acord?

PR: No puc estar més d'acord. Les terres de l'Ebre són les grans desconegudes a la resta de Catalunya, i l'Ebre nord, encara més. La cultura ebrenc, els paisatges, la manera de viure, el temps... aquí tot és diferent. És un indret literàriament molt potent i molt poc explotat, ja que sovint tendim a fer novel·les ambientades en grans ciutats, però les grans històries passen sovint en indrets petits. Una història petita pot esdevenir universal. Per a mi l'Ebre ha estat i serà el meu Macondo particular.

EM: A mi m'agrada pensar, sobretot perquè estic convençut, que la teua veu literària, com la de Jesús Moncada, Gerard Vergès o Sebastià Juan Arbó, arrossega aquests sediments tan necessaris per a la supervivència de qualsevol microclima, sigui natural o de ficció.

PR: Bé, som fills de l'Ebre i no podem ni volem renunciar als nostres orígens. Jo no puc fer una novel·la que sigui mitjanament creïble ambientada a la Barcelona gamberra de finals dels setanta i primers vuitanta... l'època de l'Ocaña, els yonquis al Xino, Gato Pérez, etc. Això ho ha fet molt bé gent que la va viure, encara que fos quan eren molt joves. Per exemple, el nostre amic Casavella. Si jo ho fes seria impostat. En canvi quan jo descrig paisatges de l'Ebre ho faig des d'una mirada que és meua però alhora ho és de tota la meua família, d'alguna cosa que portes a la sang. I crec sincerament que quan la gent ho llegeix els arriba més.

EM: Però és veritat que l'acció del teu llibre transcorre entre finals del segle XIX i l'arribada de la Segona República el 1931, quan en les poblacions ebrencs

FOTO: CHRISTIAN ESPINEL

encara predominava l'antiga aristocràcia rural. Com era la vida llavors i què ha canviat ara?

PR: Bé, ha canviat moltíssim. De fet la vida va començar a canviar precisament en aquesta època. I bàsicament per dos fets. Primer la industrialització del vessant nord de l'Ebre, la fàbrica de Flix i anys després les centrals nuclears i en segon lloc la construcció de la línia de tren Barcelona-Saragossa-Madrid que va partir l'Ebre per la meitat i va condemnar de mort la navegabilitat del riu i la supervivència del món econòmic i cultural que vivia al seu entorn. La construcció de les preses hidroelèctriques de Riba-roja i Mequinensa ja va ser el cop mortal. Tots aquests canvis van fer que l'estructura social tradicional quedés absolutament anacrònica. Ningú li treballava la terra als aristòcrates, la gent anava a treballar a la fàbrica.

EM: I després està la Lola, un personatge molt complex al qual a la coberta del teu llibre es defineix com una dona a la recerca de la veritat.

PR: A mi el personatge de la Lola m'encanta!!! Què he de dir! Suposo que és la dona que a mi m'agradaria ser. Amb les seves virtuts però també amb els seus moments mesquins. Ella és una dona que apareix morta a la vora del riu a l'abril de l'any 30 (un any abans de la proclamació de la República) a la primera pàgina de la novel·la. És la filla bastarda d'un aristòcrata rural, dotada d'un físic espectacular i una gran personalitat i també una notable intel·ligència que li permet sobreviure i triomfar malgrat el seu destí terrible.

EM: Pel que fa al gènere literari, el llibre també ofereix una gran riquesa de matisos. Si bé és cert que a primera vista respon als preceptes de la novel·la històrica, una lectura atenta treu a la llum tractaments propis del gènere policíac i fins i tot de l'anomenada novel·la social. És una cosa que vas tenir en compte mentre escrives?

PR: En primer lloc és una novel·la històrica, però també és una novel·la negra, política, amb un fort component de denúncia social. Si mirem l'estructura, és una novel·la policíaca clàssica, apareix un mort a la primera pàgina i es sap l'assassí a la darrera. Però jo crec que en el fons és una barreja de tot. Jo sóc molt eclèctica en les meves lectures i suposo que quan escric intento reflectir en les meves novel·les una mica de cada gènere que m'agrada.

EM: I el cinema... en l'estructura narrativa de «Li deien Lola» segons la meua opinió, es deixa veure la teua for-

mació com a guionista cinematogràfica a la UAB: flashbacks, històries fragmentades, personatges molt ben caracteritzats...

PR: Absolutament. Sóc una freaky de manual. M'encanta el món audiovisual tant com el literari. Sèries de TV, pel·lícules. Tant consum audiovisual s'ha de notar a l'hora de construir escenes. És ridícul pensar que els narradors actuals hem d'escriure com els grans novel·listes dels cinquanta, dels seixanta. El nostre background és diferent. A mi m'ha influït tant la literatura que he llegit com el cinema i la televisió que he vist i la música que he escoltat. Tot forma part del mateix. I evidentment el Màster ajuda, sobretot a l'hora de contar les escenes i de donar ritme a la novel·la.

EM: Sense anar més lluny, en les presentacions que s'han preparat a La Ràpita, Amposta i Tortosa es projectarà el booktrailer que s'ha rodat sobre el teu llibre.

PR: El projecte del videobook va ser una passada per diferents raons. Perquè és un format molt nou en el que encara està tot per fer i es pot ser molt creatiu i sobre tot perquè el vam fer entre amics. Vint persones treballant sense cobrar ni un duro! Va participar gent de primeríssim nivell per pura amistat com la Núria Montferrer, que és una realitzadora audiovisual de primer nivell, només et diré que ha estat nominada als Gramys i ha guanyat entre altres premis dos Ondas, o l'actriu que fa de Lola, la Flora Saura, molt coneguda a Barcelona perquè presenta fa anys Àrtic, un programa cultural a BTV. I el muntador, el director de fotografia, els tècnics de so, la directora d'art... Tothom va treballar per amistat i amb ganes de fer una cosa única. Jo crec que ho vàrem aconseguir.

EM: I se m'acut ara que tot és com la quadratura del cercle. Tornes a La Ràpita a presentar el teu llibre després que fa ja anys donessis els teus primers passos literaris a l'abric de la Ribera d'Ebre, de la Badia dels Alfacs

PR: Si! La vida és un riu que sempre porta al mar... com va dir aquell. Una sempre torna als orígens, està clar. I també és important comptar amb gent entusiasta que creu en tu i que t'organitza presentacions com aquestes. Per exemple, la gent de l'Associació Mar de Fora de La Ràpita, l'Eduardo Margareto i el Pep Carles, que s'han encarregat de tot. I també el Josep Igual que ha coordinat la presentació d'Amposta i el Jesús M. Tibau que estarà amb mi a Tortosa. Realment sóc una dona afortunada!